

C-689/20. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2020. december 18.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sofiyski rayonen sad (Bulgária)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2020. december 18.

Felperes:

„Banka DSK” EAD

Alperes:

RP

Az alapeljárás tárgya:

Egy bank keresete a lejárat előtt felmondott fogyasztói hitelmegállapodás tőkeösszegéből fennmaradó összeg és a felhalmozódott kamatok megfizetése iránt. A felperes a 2016. október 24. és 2017. október 24. közötti időszakban meg nem fizetett különböző összegű havi részleteket és az utolsó visszafizetési határidőig (2019. március 9.) fennmaradó, lejárat előtt esedékessé tett tőkeösszeget, összesen 4105,27 levát (hosszvetőleg 2100 euró); a 2016. szeptember 24-től 2017. november 9-ig terjedő időszakra járó, 668,93 leva (hosszvetőleg 340 euró) összegű ügyleti kamatot, valamint 84,06 leva összegű törvényes késedelmi kamatot követel.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A hitelnyújtó bank által a fogyasztói hitelmegállapodásban meghatározott kamatláb mértéke attól függ, hogy a fogyasztó kötött-e ugyanezen bankkal a hitelmegállapodáshoz kapcsolódó pénzforgalmi szolgáltatásokra (a továbbiakban: mellékszolgáltatások) vonatkozó szerződést. A kérdést előterjesztő bíróság

álláspontja szerint ez bizonytalanságokat okoz számos, a tisztességtelen versenyre vonatkozó nemzeti jogszabályi rendelkezés említett szerződésre való alkalmazását illetően. Ez több kérdéscsoportot vet fel, nevezetesen azt, hogy a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29 irányelv értelmében véve „tisztességtelennek” minősíthetőek-e a fogyasztói hitel nyújtásához kapcsolódó egyes gyakorlatok a fogyasztói hitel nyújtásához kapcsolódó banki mellékszolgáltatások igénybevétele esetén biztosított kamatkedvezmények miatt, mennyiben minősülnek a szóban forgó gyakorlatok a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13 irányelv értelmében vett tisztességtelen feltételeknek, továbbá hogy teljesülnek-e a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2008/48 irányelv szerinti tájékoztatási kötelezettségek.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

A kérdést előterjesztő bíróság a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatalra:

„1. Úgy kell-e értelmezni a 93/13/EGK irányelv 3. cikkének az ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) és f) alpontjával összefüggésben értelmezett (1) bekezdését, valamint az Alapjogi Charta 15. cikkének (2) és (3) bekezdését, hogy a jóhiszeműség követelményével ellentétes feltételek megalapozzák a fogyasztó kárára eső kötelezettséget, ha azok alapján a fogyasztót a hitelmegállapodás alapján terhelő költségek jelentősen megemelkednek abban az esetben, ha a fogyasztó munkabérét nem utalják havonta a hitelező banknál vezetett számlára, figyelemmel arra, hogy a fogyasztó a szerződéses feltételek alapján köteles a munkabér-követelésén zálogjogot alapítani, attól függetlenül, hogy hogyan és melyik államban kap munkabért?

2. Az első kérdésre adandó nemleges válasz esetén, úgy kell-e értelmezni a 93/13/EGK irányelv 3. cikkének az ezen irányelv melléklete 1. pontjának e) és f) alpontjával összefüggésben értelmezett (1) bekezdését, hogy a jóhiszeműség követelményével ellentétes feltételek megalapozzák a fogyasztó kárára eső kötelezettséget, ha azok alapján a fogyasztónak nemcsak az a kötelezettsége, hogy munkabérét a hitelező kereskedőnél vezetett számlára utalják át, hanem ténylegesen igénybe kell vennie a hitelező kereskedő más szolgáltatásait is?

3. A második kérdésre adandó igenlő válasz esetén a nemzeti bíróságnak főszabály szerint milyen szempontok alapján kell értékelnie a tisztességtelen jelleget? Figyelembe kell-e venni különösen a hitelmegállapodás tárgya és a fogyasztó által igénybe veendő mellékszolgáltatások összekapcsolásának erősségét, a mellékszolgáltatások számát és az árukapcsolás korlátozására vonatkozó nemzeti jogszabályi rendelkezéseket?

4. Alkalmazandó-e a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének a Von Colson ítélet (14/83) 26. pontjában meghatározott elve a nemzeti jog más, de a nemzeti bíróság által az előtte folyamatban lévő ügyben

alkalmazott európai uniós jogi aktus (a jelen ügyben a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK irányelv) tárgyával rokon jogterületet (a jelen ügyben a tisztességtelen versenyre vonatkozó rendelkezések) szabályozó nemzeti jogszabályi rendelkezések értelmezésére is?

5. Úgy kell-e értelmezni a 2005/29/EK irányelv 7. cikkének ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének f) pontjával összefüggésben értelmezett (2) bekezdését, hogy az megtiltja a fogyasztói hitelről szóló főszerződésben az alacsonyabb hitelkamatláb feltüntetését, ha a hitel ilyen kamatlábon történő nyújtása a szerződés mellékletében meghatározott feltételektől függ? Kell-e értékelni e vizsgálat keretében a hitelkamatláb csökkentését lehetővé tevő feltételek megfogalmazásának módját, a szóban forgó csökkentés elvesztését, valamint az újabb csökkentéshez vezető eszközöket?

6. Úgy kell-e értelmezni a 2005/29/EK irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontját, hogy a fogyasztó gazdasági magatartása jelentős torzításának vizsgálata során figyelembe kell venni a fogyasztói hitelt nyújtó bank piaci részesedését, az ilyen terméket igénybe vevő fogyasztók igényeire tekintettel?

7. Úgy kell-e értelmezni a 2008/48/EK irányelv 3. cikkének g) pontját, hogy a fogyasztói hitelmegállapodással összefüggő azon szerződések szerinti költségek, amelyek teljesítése esetén a fogyasztói hitelmegállapodás alapján kamatkedvezmény jár, a hitel teljeshiteldíj-mutatójának részét képezik, és azokat a teljeshiteldíj-mutató kiszámítása során figyelembe kell venni?

8. Úgy kell-e értelmezni a 2008/48/EK irányelv 3. cikkének a 93/13/EGK irányelv 5. cikkével összefüggésben értelmezett g) pontját, hogy a hitelmegállapodással összefüggő szerződésekből eredő kötelezettségeknek a hitelkamatláb megemelésével járó nemteljesítése esetén a teljeshiteldíj-mutatót a nemteljesítés esetén irányadó magasabb hitelkamatláb alapján is ki kell számítani?

9. Úgy kell-e értelmezni a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének g) pontját, hogy a teljeshiteldíj-mutató nem szabályszerű feltüntetése a kereskedő és a fogyasztó mint hitelfelvevő közötti hitelmegállapodásban a teljeshiteldíj-mutató hitelmegállapodásban való feltüntetésének elmaradásával esik egy tekintet alá, és a nemzeti bíróságnak a teljeshiteldíj-mutató fogyasztói hitelmegállapodásban való feltüntetésének elmaradására vonatkozó jogkövetkezményeket kell alkalmaznia?

10. Úgy kell-e értelmezni a 2008/48/EK irányelv 22. cikkének (4) bekezdését, hogy arányos a nemzeti jogalkotó által a fogyasztói hitelmegállapodás érvénytelensége formájában előírt szankció, amely szerint csak a nyújtott tőkeösszeget kell visszafizetni, ha a fogyasztói hitelmegállapodásban nincs pontosan feltüntetve a teljeshiteldíj-mutató?”

Az uniós szabályozás és ítélkezési gyakorlat

Az Európai Unió Alapjogi Chartája (HL 2016. C 202., 389. o.) 15. cikkének (2) és (3) bekezdése.

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 288. o.) 3. cikkének (1) bekezdése, 5. cikke és melléklete 1. pontjának e) és f) alpontja

A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („Irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról”) (HL 2005. L 149., 22. o.) 7. cikkének 2. pontja, 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja és 6. cikke (1) bekezdésének d) pontja.

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 133., 66. o.; HL 2009. L 207., 14. o.; HL 2010. L 199., 40. o.; HL 2011. L 234., 46. o.;) 3. cikkének g) pontja, 10. cikke (2) bekezdésének f) és g) pontja, valamint 22. cikkének (4) bekezdése.

1984. április 10-i von Colson ítélet, 14/83, EU:C:1984:153, 26. pont.

2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 43. és 44. pont.

2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélet, C-42/15, EU:C:2016:842, 78. pont.

2018. szeptember 19-i Bankia ítélet, C-109/17, EU:C:2018:735, 48–50. pont.

2018. szeptember 20-i EOS KSI Slovensko ítélet, C-448/17, EU:C:2018:745.

2020. szeptember 10-i A. ítélet, C-738/19, EU:C:2020:687, 37. pont.

A nemzeti jogi rendelkezések

A kérdést előterjesztő bíróság számos, az eljárásban alkalmazandó nemzeti jogszabályi rendelkezésre hivatkozik. Ezek közül a legfontosabbak releváns részei a következőképpen szólnak:

Zakon zadalzheniata i dogovorite (a kötelekről és a szerződésekről szóló törvény)

149. cikk Valamely követelés biztosítására követelésen [...] zálogjog [...] alapítható.

Zakon za zaščita na protrebitelite (a fogyasztóvédelemről szóló törvény)

68c. cikk Tilos tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatot alkalmazni.

68d. cikk (1) [...]

(4) Tisztességtelennek minősülnek továbbá a megtévesztő és agresszív kereskedelmi gyakorlatok [...].

68e. cikk (1) A kereskedelmi gyakorlat megtévesztő, ha [...] alkalmas az átlagfogyasztó megtévesztésére, még akkor is, ha a rendelkezésre bocsátott információ tényszerűen helytálló [...].

(2) Az (1) bekezdés szerinti körülmények az alábbiakra vonatkozó információkat tartalmazzák:

[...]

4. az ár vagy az ár kiszámításának módja, vagy különleges árkedvezmény megléte;

[...]

68f. cikk (1) A kereskedelmi gyakorlat akkor is megtévesztő, ha [...] lényeges információkat hagy ki [...].

(2) Megtévesztő továbbá minden olyan kereskedelmi gyakorlat, amelynek során a kereskedő lényeges információt [...] elhallgat [...] vagy homályos módon [...] bocsát rendelkezésre.

68h. cikk Agresszívnek minősül az a kereskedelmi gyakorlat, amely [...] zaklatás, kényszerítés – ideértve [...] a nem megengedett befolyásolást – útján az átlagfogyasztó választási szabadságát vagy magatartását [...] ténylegesen vagy valószínűsíthetően lényegesen megváltoztatja.

68m. cikk (1) A fogyasztó jogosult a kereskedővel tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat következtében kötött szerződéstől elállni, a szerződést azonnali hatállyal felmondani, vagy a szerződést a másik fél hozzájárulása nélkül módosítani, és az általános szabályok alapján kártérítést követelni [...].

143. cikk A fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelen feltételnek minősül minden olyan megállapodás, amely a jóhiszeműség követelményével ellentétben a kereskedő és a fogyasztó szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára, amennyiben:

[...]

9. megköveteli a fogyasztó hozzájárulását olyan feltételekhez, amelyeket a szerződés megkötése előtt nem volt lehetősége megismerni;

12. [...] feljogosítja a kereskedőt az ár megemelésére anélkül, hogy ebben az esetben a fogyasztó jogosult lenne a szerződéstől elállni, ha a megemelt ár lényegesen magasabb annál, mint amiben a szerződés megkötésekor megállapodtak;

[...]

18. [a fentiekhez] hasonló feltételeket határoz meg.”

Zakon za potrebitelskia Kredige (a fogyasztói hitelről szóló törvény)

5. cikk (1) Kellő időben azt megelőzően, hogy a fogyasztót [...] bármilyen hitelmegállapodás kötelezné, a hitelező [...] a fogyasztó rendelkezésére bocsátja a különböző ajánlatok összehasonlításához szükséges információkat annak érdekében, hogy a fogyasztó megalapozott döntést hozhasson a hitelmegállapodás esetleges megkötéséről.

(2) Az (1) bekezdés szerinti információkat a 2. sz. melléklet szerinti „Általános európai [fogyasztói hitel]tájékoztató” című formanyomtatvány felhasználásával kell közölni.

[...]

(4) Az (1) és (2) bekezdés szerinti információkat [...] és az általános szerződési feltételeket világosan és érthetően, papíron vagy más tartós adathordozón, ingyenesen kell a fogyasztó rendelkezésére [...] bocsátani.

[...]

(7) Referencia-kamatlábhoz kötött változó kamatozású hitelmegállapodás esetén a hitelező [...] az »Általános európai tájékoztató [...]« formanyomtatványhoz mellékelte külön dokumentumban tájékoztatja a fogyasztót a referencia-kamatláb elnevezéséről és kezelőjének nevééről, valamint a referencia-kamatlábhoz kapcsolódóan a fogyasztóra vonatkozó következményekről. A hitelező által a fogyasztónak nyújtott bármely kiegészítő információt [...] külön dokumentumban kell bemutatni, amelyet csatolni kell a (2) bekezdés szerinti formanyomtatványhoz.

[...]

10a. cikk [...]

(4) A fogyasztói hitelmegállapodásban egyértelműen és pontosan meg kell határozni azokat a tevékenységeket, amelyekért költséget és/vagy jutalékot kell fizetni, beleértve a költségek jellegét és mértékét.

11. cikk (1) A fogyasztói hitelmegállapodást érthető nyelvezettel kell megfogalmazni, és az tartalmazza:

[...]

9. a hitelkamatlábát, a hitelkamatláb és az eredeti hitelkamatlábra vonatkozó index- vagy referencia-kamatláb alkalmazására vonatkozó feltételeket, továbbá a hitelkamatláb változtatásával kapcsolatos időszakokat, feltételeket és eljárásokat; ha eltérő körülmények esetén eltérő hitelkamatlábak alkalmazandók, a fent említett információkat valamennyi alkalmazandó hitelkamatláb esetében;

9a. a 33a. cikk szerinti referencia-kamatláb kiszámításának módszerét;

10. a teljeshiteldíj-mutatót és a hitelnek a fogyasztót terhelő teljes költségét [...];

11. a hitel fogyasztó általi visszafizetésének feltételeit, beleértve a törlesztés céljából esedékes, különböző fennálló, eltérő kamatlábú összegekre vonatkozó információkat tartalmazó törlesztési táblázatot;

12. az arra vonatkozó tájékoztatást, hogy határozott időtartamú hitelmegállapodás szerinti kölcsöntörlesztés esetén a fogyasztó jogosult [...] a már teljesített és a még hátralevő fizetéseket tartalmazó törlesztési táblázatot kérni; [...]

14. a hitelkezelés (az igénybe vett hitelösszegek és fizetési műveletek) célját szolgáló egy vagy több számla nyitásának és fenntartásának valamennyi költségét, kivéve, ha a számlanyitás fakultatív [...];

15. a késedelem esetén a hitelmegállapodás megkötésének időpontjában hatályos szabályozás alapján alkalmazandó kamatlábát és kiigazításának módját, valamint a szerződés teljesítésének elmulasztása esetén felmerülő minden költséget;

16. a késedelmes fizetés fogyasztóra gyakorolt következményeire vonatkozó figyelmeztetést;

[...]

18. adott esetben a fogyasztó által nyújtandó garanciákat;

[...]

19. cikk (1) A teljeshiteldíj-mutató a hitel fogyasztó által viselt teljes folyó és jövőbeli költsége (kamatok, egyéb közvetlen vagy közvetett költségek, jutalékok, díjak [...]) a nyújtott teljes hitelösszeg éves százalékában kifejezve.

(2) A teljeshiteldíj-mutatót az 1. sz. mellékletben meghatározott képlet alapján kell kiszámítani, figyelembe véve az ott említett általános rendelkezéseket és további feltételezéseket.

(3) A teljeshiteldíj-mutató kiszámítása során figyelmen kívül kell hagyni a következő költségeket:

1. azokat, amelyek a fogyasztót akkor terhelik, ha nem teljesíti a hitelmegállapodásból eredő kötelezettségeit;

[...]

3. a fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatos számlafenntartási költségeket, [...], a fizetési műveletek egyéb költségeit, ha a számlanyitás opcionális, és a számlával kapcsolatos költségeket a hitelmegállapodásban vagy a fogyasztóval kötött egyéb megállapodásban egyértelműen és külön feltüntették.

[...]

21. cikk (1) Semmis a fogyasztói hitelszerződésben foglalt minden olyan feltétel, amelynek célja vagy hatása az e törvény szerinti követelmények megkerülése.

[...]

22. cikk Ha [...] a 11. cikk (1) bekezdésének 7–12. és 20. pontjában, valamint (2) bekezdésében foglalt feltételek [...] nem teljesülnek, a fogyasztói hitelmegállapodás hatálytalan.

23. cikk Fogyasztói hitelmegállapodás hatálytalanságának megállapítása esetén a fogyasztó csak a hitel nettó összegét köteles visszafizetni, és a hitelért kamatot vagy más költségeket nem köteles fizetni.

24. cikk A fogyasztói hitelmegállapodásokra a Zakon za zashtita na potrebitelite (a fogyasztóvédelmi törvény) 143–148. cikke is alkalmazandó.

33. cikk (1) A fogyasztó késedelme esetén a hitelező kizárólag az időben meg nem fizetett összeg után, a késedelem időszakára jogosult kamatot követelni.

(2) Ha a fogyasztó késedelemben esik az általa teljesítendő visszafizetésekkel, a késedelmi kamat nem haladhatja meg a törvényes kamatot.

[...]

1. § E törvény alkalmazásában:

„A hitel fogyasztó által viselt teljes költségének” minősül minden költség, ideértve a kamatot, jutalékot, az adókat, a hitelközvetítői díjat és bármely, a fogyasztói hitelmegállapodással közvetlenül összefüggő, a hitelező előtt ismert költséget, amelyet a fogyasztónak kell megfizetnie [...].

Zakon za zashtita na konkurencsiata (a verseny védelméről szóló törvény)

15. cikk (1) Tilos [...] két vagy több vállalkozás olyan összehangolt magatartása, amelynek célja vagy hatása az érintett piacon a verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, különösen:

[...]

5. a szerződések megkötésének függővé tétele attól, hogy a másik fél olyan további kötelezettségeket vállal vagy olyan további szerződéseket köt, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem kapcsolódnak a főszerződés tárgyához vagy teljesítéséhez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti megállapodások és döntések semmiek.

[...]

(5) A fogyasztóval kötött szerződésben alkalmazott tisztességtelen feltétel nem eredményezi a szerződés semmisségét, ha az az említett feltétel nélkül is fennmaradhat.

16. cikk (1) A 15. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom nem vonatkozik azokra a megállapodásokra, döntésekre és összehangolt magatartásokra, amelyek csekély hatással vannak a versenyre.

(2) A hatás csekély, ha az érintett vállalkozások összesített piaci részesedése a megállapodás, döntés vagy összehangolt magatartás tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások piacán összességében nem haladja meg a következő küszöbértékeket:

1. az érintett piac 10%-a, ha az érintett vállalkozások egymással versenyeznek;

[...].

36. cikk [...]

(2) Tilos az értékesített árukhoz vagy szolgáltatásokhoz ingyenesen vagy látszólag más áruk vagy szolgáltatások áráért ajándékot ajánlani vagy nyújtani; ez a rendelkezés nem alkalmazható: Kisértékű reklámajándékokra [...].

[...].

37a. cikk (1) Tilos az erősebb tárgyalási pozícióban lévő vállalkozás minden olyan cselekménye vagy mulasztása, amely a jóhiszeműséggel ellentétes kereskedelmi gyakorlatként sérti a gyengébb tárgyalási pozícióban lévő fél és a fogyasztók érdekeit, vagy arra alkalmas. Tisztességtelenek azok a cselekmények vagy mulasztások, [...] mint például az aránytalanul szigorú [...] feltételek szabása [...].

(2) Az erősebb tárgyalási pozíció fennállását az érintett piac strukturális jellemzőire és az érintett vállalkozások közötti konkrét jogviszonyra – figyelembe véve kölcsönös függőségük mértékét – tekintettel kell [...] értékelni.

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 Az alapeljárás felei 2016. március 9-én fogyasztói hitelmegállapodást kötöttek. A hivatkozott szerződés alapján az alperes 5000 leva (hozzávetőleg 2550 euró) összeget kapott 36 hónapos futamidőre. A hitel változó kamatozású, a kamatláb mértéke hathavi EURIBOR és 7,606% rögzített kamatmarzs összege.
- 2 A szerződés megkötésekor a teljeshiteldíj-mutató 8,2% volt. A hitelt 36 havi, 159,24 levás (hozzávetőleg 82 euró) részletben kellett volna visszafizetni.
- 3 A hitelmegállapodás 8. pontja rögzíti, hogy a szerződésben meghatározott kezdeti kamatláb promóciós célokat szolgált, és abban az esetben alkalmazandó, ha az alperes megfelel a szerződés 2. sz. mellékletében meghatározott feltételeknek. A hivatkozott feltételek teljesítésének elmaradása esetén a hitelkamatlábát képező rögzített kamatmarzs a kezdeti 7,606%-ról 14,356%-ra emelkedik (azaz 6,75%-kal, amelynek révén a teljeshiteldíj-mutató majdnem kétszeresére emelkedik).
- 4 A hitelmegállapodáson kívül egy munkabér-követelés zálogba adásáról szóló szerződést is kötöttek, amelyben az alperes úgy nyilatkozott, hogy határozatlan idejű munkaszerződés alapján foglalkoztatja őt egy bolgár vállalkozás.
- 5 A 2016. március 1-jei szerződés 2. sz. melléklete, amelyet az alperes is aláírt, a fogyasztói hitelekhez kapcsolódó különböző kedvezményeket tartalmaz.
- 6 A hivatkozott melléklet 1.1.1. pontja szerint fogyasztói hitelmegállapodás esetén akkor vehető igénybe a promóciós célú, éves 8,20%-os kamatláb, ha a hitelfelvevő:
 - a) munkabérét a „Banka DSK” EAD-nál nyitott számlára utalják;
 - b) a munkabér-követelésén zálogjogot alapít a „Banka DSK” EAD javára;
 - c) a „Banka DSK” EAD-nál lévő számlákon lévő valamennyi követelésén zálogjogot alapít a bank javára;
 - d) kéri, hogy a „Banka DSK” EAD állítson ki számára betéti kártyát;
 - e) részt vesz a „Banka DSK” EAD „DSK Direkt” nevű online banki rendszerében;
 - f) legalább kétféle értesítést kap rövid szöveges üzenetben (SMS); és
 - g) havonta legalább egy közszolgáltatási számlát (villamos energia, telefon, vízszolgáltatás stb.) készpénzmentesen, a „Banka DSK” EAD általi beszédessel

fizet be, vagy havonta legalább 10 levát fizet a „DSK Rodina” kiegészítő önkéntes nyugdíjpénztárba.

- 7 A 2. sz. melléklet 1.2.1. pontja alapján a kamatláb évi 8,70%, ha a hitelfelvevő csak a fenti a)–c) pontban meghatározott feltételeket teljesíti. Ha a d)–g) pont szerinti szolgáltatásokat („mellékszolgáltatások”) két egymást követő hónapban nem veszik igénybe, de a hitelfelvevő teljesíti az a)–c) pontban meghatározott feltételeket, akkor a 2. sz. melléklet 9.1.2. pontja alapján a hitelkamatláb a következő havi törlesztőrészlettel 0,5%-kal emelkedik, és ténylegesen ismét évi 8,70%-ot tesz ki.
- 8 A 2. sz. melléklet 9.1.1. pontja előírja, hogy ha két egymást követő hónapban a hitelfelvevő munkabérét nem fizetik be a „Banka DSK” EAD-nál vezetett számlájára (azaz a fenti a) és b) pont szerinti feltételek nem teljesülnek), a törlesztőrészletet ugyanakkor befizetik a számlára, akkor a hitel a következő részlettel 11,95%-os kamattal kamatozik. Két vagy több részlet késedelmes befizetése esetén a 9.1.3. pont alapján a 2. sz. melléklet szerinti kamatkedvezmények teljes egészében megszűnnek.
- 9 A 9.1.2. pont előírja, hogy a hitel rendszeres törlesztése esetén a kedvezmények „helyreállíthatók”, ha a hitelfelvevő teljesíti az igénybe vételükhöz szükséges feltételeket, és erről nyilatkozatot tesz a „Banka DSK” EAD-nál. Az nincs rögzítve, hogy a szóban forgó helyreállítás kötelező-e, és ha igen, milyen feltételek mellett.
- 10 Az eljárás során beszerzett könyvvizsgálói szakvélemény alapján az alperes 2016. október 24-én felhagyott a hiteltörlesztőrészletek megfizetésével. A szakértő kifejti, hogy a felperes a még vissza nem fizetett tőke összegére 2016. december 24-ig évi 14,687%-os, 2017. június 24-ig évi 14,682%-os, 2017. november 9-ig pedig évi 14,624%-os kamatot alkalmazott. Ezen időpontot követően a hitelt lejárat előtt felmondták, és nem számítottak fel ügyleti kamatot. A bank adatait alapul véve a még fennálló hiteltartozás 4105,27 leva tőkeösszeget, 668,93 leva összegű ügyleti kamatot és 84,07 leva összegű késedelmi kamatot tesz ki.
- 11 Közismert, hogy számos bolgár hitelintézet alacsonyabb kamatot kínál a fogyasztóknak, ha a munkabérüket a hitelt nyújtó banknál vezetett számlára fizetik. Olyan hitelek is reklámoznak a piaci feltételekhez képest vonzóbbként, amelyek esetében nem szükséges a munkabért a hitelező bankhoz átutalni. Ebből arra lehet következtetni, hogy a bolgár bankpiacon széles körben elterjedt gyakorlat arra kötelezni a hitelfelvevőket, hogy a hitelező banknál vezetett számlára érkezzen a munkabérük.
- 12 A felperes, a „Banka DSK” EAD a piacon működő egyik legnagyobb hitelintézet, és sajtóadatok alapján 10%-os piaci részesedése az 1. és a 2. hely között mozog. A kérdést előterjesztő bíróság az alapeljárásban előadta, hogy nem szerzett információkat a felperes piaci részesedéséről, mivel nem egyértelmű, hogy ez a körülmény releváns-e a jogvita szempontjából.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 13 A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az alapeljárásban a jogvita tárgyát képező fogyasztói hitelmegállapodás 2. sz. mellékletében szereplő feltételek jelentenek jogalkalmazási nehézséget.

A szerződési feltételek tisztességtelen jellege

- 14 Először is a kérdést előterjesztő bíróságban felmerül a kérdés, hogy a mellékszolgáltatások kötelező igénybevételéről szóló feltételek összeegyeztethetőek-e a jóhiszeműségnek a 93/13 irányelv 3. cikke szerinti követelményével, figyelemmel arra, hogy a hitelmegállapodás a fogyasztó számára terhes kötelezettséget alapít, amely ugyanakkor versenylőnyt biztosít a hitelező számára.
- 15 A kérdést előterjesztő bíróságnak különösen a 93/13 irányelv 3. cikkében szereplő „fogyasztó kárára” fordulat értelmezésére van szüksége. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint kérdéses, hogy a fogyasztó azon kötelezettsége, hogy munkabérét annál a banknál vezetett számlára fizessék meg, amelynél hitelt vett fel, önmagában hátrányos-e a fogyasztóra nézve, továbbá hogy mindig vagy csak bizonyos esetekben van-e a fogyasztó kárára, hogy az alkalmazandó hitelkamatláb csökkentésének feltétele bizonyos járulékos (részben nem ingyenes) szolgáltatások igénybevétele.
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság előtt felmerül továbbá a kérdés, hogy az uniós jog alapján tilos-e az a kötelezettség, hogy a munkabért a banknál vezetett számlára kell utalni. Az adós harmadik országbeli állampolgár, aki egy bolgár munkáltatónál dolgozik, szokásos tartózkodási helyét azonban megváltoztathatja. Ebben az összefüggésben a munkabérének bolgár számlára történő átutalására vonatkozó kötelezettség akadályozhatja az Alapjogi Charta 15. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 15. cikkének (3) bekezdése szerinti joga gyakorlását, azaz hogy az Európai Unió valamely más tagállamában munkaviszonyt létesítsen. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint figyelembe kell venni azt, hogy a nemzeti jog a bank követelésének biztosítására egy másik eszközt is szabályoz, nevezetesen a munkabéren történő zálogjog alapítást, amint azt az alapeljárásban szerződésben szabályozták.
- 17 Ha a 93/13 irányelv rendelkezései főszabály szerint lehetővé teszik, hogy a bank megkövetelje a fogyasztótól, hogy munkabérét a banknál vezetett számlára utalják, akkor ezt követően az a kérdés merül fel, hogy az említett kötelezettségvállalás tisztességtelen-e a mellékszolgáltatások igénybevételének követelményére tekintettel.
- 18 E kérdés megválaszolásához a kérdést előterjesztő bíróságnak iránymutatásra van szüksége a tekintetben, hogy milyen szempontok alkalmazásával kell értékelnie a mellékszolgáltatásokról szóló szerződési feltételek tisztességtelen jellegét. A bíróság kiemeli, hogy az uniós jogban nincs olyan rendelkezés, amely konkrétan

megtiltaná vagy korlátozná a kereskedő azon lehetőségét, hogy a fogyasztó számára árukapcsolásra vonatkozó ajánlatot tegyen. (Renda, A. [coord.], Tying and Other potentially Unfair Commercial Practices in the Retail Financial Service Sector. Final Report. 2009. Centre for European Policy Studies, 147. o., letölthető a https://ec.europa.eu/finance/consultations/2010/tying/docs/report_en.pdf címen). Ilyen szabályok csak a vállalkozások közötti ügyletekre vonatkoznak – lásd az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésének e) pontját.

- 19 Az árukapcsolást azonban a bolgár jog, pontosabban a Zakon za zashtita na konkurentsiata (a verseny védelméről szóló törvény, a továbbiakban: ZZK) 36. cikke, és általánosságban a ZZK 29. cikke tiltja. Az Európai Unió Bíróságának arra vonatkozó iránymutatására tekintettel, hogy a 93/13 irányelv alkalmazása során a nemzeti fogyasztóvédelmi előírásokat is figyelembe kell venni (lásd: a C-738/19 ítélet 37. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), a Bíróságnak azt kellene megállapítania, hogy a fogyasztóval kötött szerződésben szereplő feltétel tisztességtelen jellegének megítélése során a tisztességtelen verseny elleni nemzeti szabályokat is figyelembe kell-e venni. A kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint valamely feltétel tisztességtelen jellegének értékelése során figyelembe kell venni a nemzeti versenyjogi követelményeket is.

Az uniós joggal összhangban álló értelmezés

- 20 A kérdést előterjesztő bíróság számára kérdéses továbbá, hogyan kell értelmezni a tisztességtelen versennyel szembeni nemzeti jogszabályokat a 93/13 irányelv szabályaira vonatkozóan.
- 21 A bolgár ZZK-nak az árukapcsolás tilalmára vonatkozó szabályai általános jellegűek, de nincsenek rögzítve azok a konkrét feltételek, amelyek mellett az említett tilalom alkalmazandó. A bolgár jogalkotó a ZZK 36. cikkének (1) bekezdésében szabályozta a vásárlók tisztességtelen elcsábításának tilalmát, beleértve az árukapcsolásos ügyletek megkötésére való kényszerítést is. A ZZK 29. cikke alapján tilos az ügyfelek más vállalkozásokkal szembeni tisztességtelen gyakorlatokkal történő elcsábítása is. E tilalmak célja lényegében a jogsértő kereskedővel közvetlen versenyben álló többi kereskedő védelme. Mivel azonban a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilosak, figyelemmel továbbá a fent hivatkozott ítélkezési gyakorlatra, a kérdést előterjesztő bíróság mindazonáltal úgy véli, hogy a fogyasztóval kötött szerződés tisztességtelen jellegének értékelése során az említett tilalmat is figyelembe kell vennie.
- 22 A ZZK 29. cikkének és 36. cikke (1) bekezdésének tág értelmezési lehetőségeire tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság különösen arra keresi a választ, hogy a tisztességtelen verseny nemzeti jog szerinti tilalmának alkalmazása során e tilalmat nemcsak a 93/13 irányelvnek a fogyasztókkal kötött szerződésekre vonatkozó tisztességtelenségi szabályaival összefüggésben kell értelmezni, hanem az Alapjogi Charta 38. cikkében foglalt követelményekkel összefüggésben is. Ha az említett értelmezésre vonatkozó kötelezettség állna fenn, a nemzeti bíróságnak

ügy kellene értelmeznie a saját belső versenyjoga szerinti tilalmakat, hogy nem csak a versenytársak, hanem a fogyasztók érdekeit is figyelembe veszi.

- 23 Egyebekben a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy a von Colson ítélet (14/83) 26. pontja alapján az uniós joggal összhangban álló értelmezés kötelezettsége kizárólag olyan jogszabályi előírásokra vonatkozik, amelyeket a nemzeti bíróság az eljárásban közvetlenül alkalmaz, és nem vonatkozik eltérő tárgyú jogszabályi rendelkezésekre. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróságnak azt kell értékelnie, hogy a 93/13 irányelv követelményeit a nemzeti jogba átültető Zakon za zashtita na potrebitelite (a fogyasztóvédelemről szóló törvény) 143. cikke értelmében tisztességtelenek-e a fogyasztóval kötött szerződés feltételei. E követelményeket egyidejűleg a nemzeti jog azon általános követelményeire tekintettel kell megvizsgálni, amelyeket nem közvetlenül a hivatkozott európai uniós jogi aktus átültetése érdekében fogadtak el, azaz a tisztességtelen versenyre vonatkozó szabályokra tekintettel. Mivel azonban ez a fogyasztóvédelem megvalósítását szolgálja, a kérdést előterjesztő bíróság a fogyasztóvédelemnek az Alapjogi Charta 38. cikke szerinti alapvető szükségességére tekintettel úgy véli, hogy a nemzeti versenyjogi követelményeket a fogyasztók érdekeivel összhangban kell értelmezni. A kérdést előterjesztő bíróság végül hivatkozik arra, hogy a verseny védelmének célja, hogy a végső fogyasztó számára jobb feltételeket teremtsen.

Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok

- 24 Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata (a Pereničová és Perenič ítélet [C-453/10] 43. és 44. pontja; a Bankia ítélet [C-109/17] 48–50. pontja) alapján az, ha egy szerződési feltételt a 2005/29 irányelv értelmében tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat alkalmazása következtében rögzítenek, támpontot ad a 93/13 irányelv 4. cikke szerinti tisztességtelenség értékelése során.
- 25 A kérdést előterjesztő bíróságnak ezért vizsgálnia kell, hogy a jogvita tárgyát képező hitelmegállapodás szerződési feltételeinek szövege a 2005/29 irányelv 7. cikkének (2) bekezdése értelmében vett megtévesztő kereskedelmi gyakorlatnak minősül-e. Elsősorban arra kell választ adni, hogy mindig tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról van-e szó akkor, ha a fogyasztói hitelmegállapodásban a szükséges mellékszolgáltatások igénybevétele esetén alkalmazható összes kamatkedvezmény levonásával kiszámított hitelkamatlábát adják meg, nem pedig a kamatkedvezmények nélküli, főszabály szerint alkalmazandó kamatlábát tüntetik fel, hogy aztán később pontosan meghatározzák a szóban forgó kamatkedvezmény alkalmazhatósága esetén érvényes kamatlábát. Az is tisztázandó, hogy valamely kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének értékeléséhez a bíróságnak figyelembe kell-e vennie a kamatkedvezmény igénybevételére és elvesztésére vonatkozó feltételek szövegét, valamint azt, hogy a fogyasztónak volt-e lehetősége tájékozódni a feltételek így kialakított rendszerében.

- 26 E kérdés megválaszolása során azt is figyelembe kell venni, hogy a 2008/48 irányelv rendelkezései, különösen annak 10. cikke alapján is lehetséges-e a kamatlábat az említett módon megadni.
- 27 A kérdést előterjesztő bíróság továbbá arra a kérdésre keresi a választ, hogy annak értékelése során, hogy valamely kereskedelmi gyakorlat a 2005/29 irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja értelmében véve torzíthatja-e a fogyasztó magatartását az eladó vagy a szolgáltatás nyújtójának kiválasztása során, a nemzeti bíróságnak figyelembe kell-e vennie a szóban forgó kereskedelmi gyakorlatot alkalmazó kereskedő piaci részesedését. Ennek oka, hogy a folyamatban lévő eljárásban olyan fogyasztói hitelmegállapodást kötöttek, amely főszabály szerint hosszú ideig kötelezi az adott személyt, és amely lényegesen torzíthatja piaci magatartását. A hitelfelvevő a munkahelyéhez vagy lakóhelyéhez közelebb lévő (ismertebb) hitelintézetekhez fordul. Ez azt jelenti, hogy jobban ki van téve a nagyobb piaci részesedéssel rendelkező gazdasági szereplők ajánlatainak. A kérdést előterjesztő bíróságnak ezért meg kell határoznia, hogy valamely kereskedelmi gyakorlat megtévesztő vagy a fogyasztóra nyomást gyakorló jellegének értékelése során figyelembe kell-e vennie a kereskedőnek az érintett áru- vagy szolgáltatás piacon elfoglalt helyét is.
- 28 A kérdést előterjesztő bíróság végül jelzi, hogy a jelen ügyben bankok, azaz nyilvános betétgyűjtés útján pénzt szerző [jogi] személyek által folytatott, a piacon elterjedt gyakorlatról van szó. A nagyobb bankok ezért több hitelfelvevőt nyerhetnek, és őket kedvezőtlenebb feltételekhez köthetik. Felmerül a kérdés, hogy erőfölény hiányában (az eljárás során a felperes vonatkozásában nem állapítottak meg erőfölényes helyzetet és ilyenre nem is hivatkoztak) releváns lehet-e a piaci részesedés a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegének megítélése során.

A teljeshiteldíj-mutató számítási módszere és az esetlegesen téves számítás következményei

- 29 A folyamatban lévő eljárásban a C-229/20. sz. K. ügyben feltett, a fogyasztói hitelmegállapodás keretében a teljeshiteldíj-mutató számítási módjára és feltüntetésére vonatkozó kérdések is felmerülnek, mivel a Zakon za potrebitelskia kredit (a fogyasztói hitelről szóló törvény) 11. cikke (1) bekezdése 10. pontjával összefüggésben értelmezett 22. cikke alapján semmis az a fogyasztói hitelmegállapodás, amelyben nincs feltüntetve a teljeshiteldíj-mutató, a fogyasztó pedig kizárólag a ténylegesen megkapott összeg kamatok és költségek nélküli visszafizetésére köteles.
- 30 Ebben az összefüggésben tisztázandó, hogy a teljeshiteldíj-mutató összegének pontatlan megadása a fogyasztói hitelmegállapodásban az említett kamatláb feltüntetésének elmaradásával azonosnak minősül-e. Ez abból a követelményből tűnik levezethetőnek, amely szerint a fogyasztókkal kötött szerződések feltételeit világosan kell megfogalmazni, és minden pontatlanságot a kereskedő terhére kell

értelmezni – a Zakon za zashitita na potrebiteliténec (a fogyasztóvédelemről szóló törvény) a Zakon za potrebitelskia kredit (a fogyasztói hitelről szóló törvény) 24. cikkével összefüggésben értelmezett 147. cikke. A hivatkozott rendelkezések a 93/13 irányelv 5. cikkét, illetve a 2008/48 irányelv 23. cikkét ültetik át a nemzeti jogba.

- 31 Az Európai Unió Bíróságának az EOS KSI Slovensko ítéletében (C-448/17) már volt alkalma megállapítani, hogy a teljeshiteldíj-mutató összegére vonatkozó, pontatlanul megfogalmazott kikötés nem felel meg a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében előírt követelménynek, és így az eljáró bíróság jogosult arra, hogy ne alkalmazza az említetthez hasonló kikötéseket. A jelen ügyben felmerül a kérdés, hogy a hivatkozott elv akkor is alkalmazandó-e, ha a kereskedő azért jelöli meg pontatlanul (abban az esetben, ha valóban pontatlanságról van szó) a teljeshiteldíj-mutató összegét, hogy megtévessze a fogyasztókat, és befolyásolja a választási szabadságukat.
- 32 Annak a kérdésnek a megválaszolásához, hogy a teljeshiteldíj-mutató összegének pontatlan megjelölése az e kamatláb feltüntetésének elmaradásával esik-e egy tekintet alá, a jogvita tényállására tekintettel egy másik kérdésre adandó válasz szükséges, nevezetesen: Bele kell-e foglalni a jelen ügyben megállapodott mellékszolgáltatások összességének költségéhez hasonló költségeket a fogyasztói hitelmegállapodás teljeshiteldíj-mutatója kiszámításához használt képletbe? A teljeshiteldíj-mutató meghatározását a 2008/48 irányelv 3. cikkének g) pontja teljes mértékben harmonizálja, ezért a Bíróságnak azt kell tisztáznia, hogy a teljeshiteldíj-mutató kiszámításának ki kell-e terjednie a felek által szerződésben kikötöttekhez hasonló mellékszolgáltatások költségeire.
- 33 E tekintetben mindenekelőtt annak a kérdésnek van jelentősége, hogy a hivatkozott mellékszolgáltatásokra vonatkozó „szerződés megkötése a hitel megszerzéséhez kötelező-e”, vagy hogy „a hitel nyújtása e mellékszolgáltatások” alkalmazásából következik-e. E kérdés megválaszolása során a Bíróságnak figyelembe kell vennie, hogy a jelen ügyben nem azt kifogásolták, hogy az alperest a mellékszolgáltatások nyújtásához való hozzájárulásának megszerzése során megtévessztették, hanem azt, hogy a kamatkedvezményről szóló feltételek megfogalmazásának módja a szerződés 2. sz. mellékletében szereplő számos feltétel megismerését teszi szükségessé. Egyébiránt figyelembe kell venni, hogy a szerződés – bár lényegesen eltérő kamatfeltételekkel – a mellékszolgáltatások nélkül is megköthető, továbbá az említett szolgáltatások egy része (például a helyi közszolgáltatási számlák online bankon keresztüli kifizetése) nem kapcsolódik közvetlenül a hitelmegállapodás tárgyához.
- 34 A kamatláb szóban forgó számítási módja néhány további kérdést vet fel. Először is kérdéses, hogy a teljeshiteldíj-mutató meghatározása során kell-e értékelni a hitelmegállapodás részét nem képező mellékszolgáltatások árát. Ha nem ez a helyzet, felmerül a kérdés, hogy a mellékszolgáltatások igénybevételének elmaradása esetén fizetendő megemelt kamatláb nem tekintendő-e a hitelköltség

részének (és ennek megfelelően a teljeshiteldíj-mutató meghatározására vonatkozó képlet részének).

- 35 A fent említett két kérdéssel összefüggésben – nevezetesen, hogy a mellékszolgáltatások ára a szerződés szerinti teljeshiteldíj-mutató kiszámításához használt képlet részét képezi-e, és hogy ennek a kamatlábnak az esetlegesen pontatlan kiszámítása a szerződésben való feltüntetésének teljes hiányával esik-e egy megítélés alá – ezenkívül meg kell vizsgálni, hogy a jelen ügyben a nemzeti jog megfelelő szankciót ír-e elő a szóban forgó kamatláb téves feltüntetésére. A Home Credit Slovakia ítélet (C-42/15) 72. pontjában a Bíróság kimondta, hogy a jelentéktelen tartalmi pontatlanságok miatt a fogyasztói hitelmegállapodás érvénytelenségét előíró nemzeti szabályozás a 2008/48/EK irányelv 23. cikke értelmében vett aránytalan szankciónak minősül. A kérdést előterjesztő bíróság számára e tekintetben kérdéses, hogy a hitelmegállapodásban a kamatláb pontatlan megjelölésének azzal kell-e járnia, hogy a fogyasztó mentesül a kamatok és költségek megfizetésére vonatkozó szerződéses kötelezettsége alól.

MUNKADOKUMENTUM